

Tsvetana Georgieva

(Sofia, University of Library Studies and Information Technologies, Faculty of Library Studies and Cultural Heritage)

On the Occasion of the Article *The Gardens of Bulgarian Modernism and Postmodernism. Decorativeness and Floropoetics* by Nadezhda Tsocheva from the University of Shumen or Why Plagiarism is a Parasitic Vicious Practice in the Academia

Abstract: Plagiarism is among the problematic practices in contemporary academic and scientific circles, as the degree of combinability and complexity in detecting it is increasing. One thing is clear – plagiarism is a violation of copyright, a manipulation, a kind of fraud concerning scientific ethics. My article addresses forms of plagiarism – mostly selective retelling – found in Assoc. Prof. Nadezhda Tsocheva's article titled *The Gardens of Bulgarian Modernism and Postmodernism. Decorativeness and Floropoetics* (published in Issue XXV/2023 of the e-journal *Dzyalo*) corresponding to concepts, places, terms, names described in my own articles and my book *Literary Secession: the Bulgarian Belle Époque* (2022). Tsocheva presents them as her own work and nowhere does she mention neither my name – i.e. the author of the originals – nor my book on Secession, nor my articles on the subject of the floral code of Bulgarian modernism written as early as 2019–2022.

To write about a particular case of plagiarism is not a pleasure but an expression of frustration. Plagiarism involves lack of morality and fundamental values. It should be made public and exposed, as it is a vicious practice and people who resort to it parasitise the academia.

Цветана Георгиева

(България, София, Университет по библиотекознание и информационни технологии, Факултет по библиотекознание и културно наследство)

За статията „Градините на българския модернизъм и постмодернизъм....“ на Надежда Цочева от Шуменския университет или защо плагиатството е паразитна порочна научна практика

Плагиатството е сред основните проблеми (бих казала дори пороци) в научната продукция у нас през последните две десетилетия. Попаднал по силата на ненаучни обстоятелства в науката и в академичния живот, плагиатът паразитира върху чуждия текст, като заимства идеи и конструкции, перифразира, буквално използва езика и терминологията на автора-донор, без да посочва източника, представяйки подобен компилиран текст за свой собствен. Разбира се, вече не представлява проблем елементарният похват в плагиатство *Copy&Paste*, тъй като в университетите са достъпни е-системи антиплагиат и за плагиатство, със съответните програми, задължително биват проверявани например дисертационните трудове. Същевременно расте степента на комбинативност и сложност в разкриването на плагиатството там, където плагиатството е под формата на преразказ или е замаскирано; изкуственият интелект все още не може да констатира местата, в които плагиатът се е докопал до естествения интелект на автора-

донор. В момента това е един неразрешен научен проблем, буквално научно предизвикателство.

Ясно е, че плагиатството е нарушаване на авторското право, от което обаче плагиатът съвсем не се респектира. То е манипулация, вид измама, защото въвежда в заблуждение реципиента – в случая, четящата научна литература колегия; то е „интелектуална кражба, присвояване на оригинална авторска идея, което незаслужено облагодетелства плагиата“. Т.е. то е неморално и касае научната етика, с която би трябвало да се съобразяват всички, които са влезли в храма на науката.

Ще се спра на един пример на плагиатство от мои статии и книги, с присвояване на концепции, автори и тези, без да бъде цитирана. Това е налице в статията на доц. д-р Надежда Цочева (от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“) „Градините на българския модернизъм и постмодернизъм. Декоративност и флоралност“. Публикувана е в настоящия брой на е-списание „Дзяло“ (бр. XXV/2023).

Научната смисленост и достойнства на статията от литературоведска гледна точка няма да бъдат предмет на моя анализ. Нито имитацията на научни концепции, нито релевантността на изводите в статията на Н. Цочева. Ще разгледам формалната, плагиатската страна на този текст.

Заглавието „Градините...“ е камуфлажно, тъй като в статията е представен флоралният код – цветята. Докато образът „градини“ (споменат едва 28 пъти) остава неопределен – дали е събирателно от цветя, дали е метафора, или е с буквалното значение на градини – „изкуствени насаждения“, лексемата ц в е т я (т.е. флоралната фактура) е употребена в различни вариации цели 75 пъти от Цочева в статията ѝ от 18 страници; авторката коментира също повече от 20 конкретни разновидности на цветята и 23 пъти употребява термина ф л о р а л н о с т. Цялата тази цветна тема, ухаеща на парфюми, цветя и жени, сякаш да чета с наслаждение, ако не бях констатираща, че е заимствана от моята статия „Флорални мотиви в декоративната лирика на Емануил Попдимитров“, публикувана електронно в настоящото списание „Дзяло“, още през 2019 г., бр. XIII, поместена и в Сборника от 2019 г. „Сецесион & Компаративистика“, с. 40-62. Статията изобилства с компилации също от книгата ми „Литературният сецесион: българската Belle Époque“, излязла през 2022 г., в която флоралният код е един от основните аспекти, характеризиращи българския литературен сецесион (декоративизъм). Ще добавя и статията „Сецесионът/декоративизмът на Чавдар Мутафов: „Празникът“ и „Зимна утрин“ (публикувана в е-списание „Дзяло“ бр. XIII/2019 и в Сборника от 2019 г. „Сецесион & Компаративистика“, с. 83-105), която дава идея на Цочева да включи и Ч. Мутафов към разглежданата в контекста на сецесиона поредица от автори.

Коментираният от Н. Цочева български представители на модернизма са същите: Н. Райнов, Ем. Попдимитров, П. Яворов, Т. Траянов, Чавдар Мутафов, Шарл Бодлер). Темата е същата – функцията на флоралния код в литературата на сецесионното (макар че накрая тя се измества към парфюмите, фаталната жена и към други мотиви, несвързани със заявената тема на статията, например списание „Българан“). Интерпретациите на авторката на статията са сходни с тези от моите текстове. Част от разглежданите творби на български автори се дублират с тези от моята книга за сецесиона (макар че се откриват и някои нови). Някои от посочените в библиографията на Цочевата статия изследователи на българския модернизъм – Б. Дакова, Й. Ефтимов, Н. Неделчев, Б. Пенчев, В. Русева, макар че в общи пасажии докосват темата за сецесионната образност (особено в няколко статии на Дакова) – не разгръщат специално нито значението на флоралния код, нито използват терминологията и темите, които по-нататък ще видим заимствани в статията на Цочева от моите статии и книги за сецесионното. Познавам лично колегите от библиографията на Цочева и зная на какви

теми пишат и в какви области работят в иначе широкото поле на българската литературна и културна история.

В същото време никъде в статията си „Градините...“ Надежда Цочева не споменава името ми в контекста на литературоведската проблематика на модернизма, нито цитира моите монография и статии.

Макар че в заглавието на статията си Надежда Цочева декларира „Градините...“, всъщност пише за сецесионните флорообрази: 25 пъти споменава „сецесион“, 21 пъти – „декоративност/декоративизъм“ и 4 пъти употребява лексемата „стилизация“ (друг от термините за сецесионно).

Ще посоча още конкретни примери от замаскираното плагиатство в статията „Градините...“ на Надежда Цочева:

В моята книга съществува отделен раздел: „Иконография на сецесиона: м а к и макове (Владимир Мусаков, Николай Райнов)“, с. 44-51; там включвам също Ем. Попдимитров и Т. Траянов. Също така има раздел „Иконография на стила: жени-цветя (Femmes de fleurs)“. Терминът **и к о н о г р а ф и я н а с е ц е с и о н а** е споменат 9 пъти у Цочева, макар и в несвързани с общия смисъл на статията ѝ изречения.

30 пъти е използван в статията на Н. Цочева образът **м а к**, разгледан и в посочения параграф на книгата ми; Цочева визира творби на същите автори – Ем. Попдимитров, Т. Траянов, Н. Райнов. При това, не ми е известен друг български изследовател, който да се е спирал на иконографията на мака в българския литературен сецесион. Но моето изследване не е цитирано.

И след като в заглавието е обявено „Градините...“ от средата на статията до края ѝ, в наукоподобен стил, очевидна компилация от прочетено, авторката на статията фонтира за всичко друго, но не и за „градините“ или за флоралните образи. Говори за фаталната жена, за Сара Бернар и Алфонс Муха, за Климт, за японската гравюра, за кривата линия, луната, синтеза на изкуствата и други характеристики на сецесиона, които съм извела в книгата си, както ще покажа тук:

Цветята били „феномен“ в контекста на „модерния синтез на изкуствата“ твърди на първата страница на разглежданата статия авторката Цочева. На темата **с и н т е з н а и з к у с т в а т а** в югендшил и в сецесиона (разбиран широко), посвещавам отделен раздел в книгата си: „Рихард Вагнер – концепцията Gesamtkunstwerk (синтез на изкуството)“, като по-нататък в книгата си „Литература на сецесионно-декоративното (част втора)“, развивам тезата на Вагнер в съответстващия контекст – функцията на музикалната екфраза в литературния сецесион, в това число и в българския.

Л у н а т а и ж е н а т а. У Цочева мотивът е обговарян 6 пъти; маскираният плагиат Надежда Цочева споменава: „Връзката между жената и луната, характерна за изкуството на *fine de siecle*...“. В този цитат плагиатството дори не е маскирано. В книгата ми „Литературният сецесион: българската Belle Époque“, т.е. българският *Fine de siecle*, съществува отделен раздел „Саломе на Оскар Уайлд; мотивът Луна“. Разглеждам (и твърдя, че е за пръв път) мотива „луна“ във връзка с едно стихотворение на Емануил Попдимитров, написано по поемата „Саломе“ на О. Уайлд. Разбира се, развивам семантиката „луна – жена“ и в по-широк контекст, доколкото тази образност изобилства особено в руския вариант на сецесионното – модерна.

За пръв път в „Литературният сецесион: българската Belle Époque“ поставих и темата за **ф а т а л н а т а ж е н а**, змията, кръвта. В книгата си развивам темата в контекста на творбите на Райнов, Траянов, Вл. Мусаков и редица други български автори. На 13 места говоря за фаталната жена и на 17 за *Femme fatale*; като цялостен текст – от с. 94 до 103. В книгата ми отделен параграф е наречен „*Femme fatale* и *Femme fragile*“. У Н. Цочева се наблюдават 4 споменавания на темата (тук не търся смисъл на това, как

у авторката, от цветята и градините се прескача изведнъж към фаталната жена...). На 32 места в книгата си развивам темата „Бодлер“, във връзка с фаталната жена (напр. с. 183-4 и сл.). Н. Цочева се спира на Бодлер на 2 места.

Танцът на седемте покривала в книгата ми „Литературният сецесион: българската Belle Époque“ е споменат 5 пъти (напр. с. 182 и сл.), тъй като той е свързан с развитието на сецесионното танцово изкуство и с балетните спектакли в Париж (напр. тези на Дягилев), като често сценично е интерпретиран образът на библейската Саломе – жената прелъстителка. Н. Цочева не се е удържала и споменава също Танцът на седемте покривала.

Тъй като сецесионът е тотално изкуство и обхваща културата във всичките ѝ разновидности – от най-абстрактното (музиката) до вещното (битовите предмети), в книгата си „Литературният сецесион: българската Belle Époque“ говоря за Густав Климт (24 пъти) и Франц фон Щук (28 пъти). Още повече, че двамата художници, които са в основата съответно на австрийския сецесион и на немския югендшил, са представени широко и с картините си, и биографично, в българското списание на сецесиона/декоративизма „Художник“. Цочева споменава Климт 5 пъти, а Щук – веднъж.

За Сара Бернар и Алфонс Муха в контекста на сецесиона и флоралния код пиша на с. 136 от книгата си; много пъти говоря за А. Муха, тъй като той е ключова фигура на ар нуво, както и в темата „жени-цветя“. Негови картини често са помествани и в сп. „Художник“, което списание дава тласък на българската сецесионна култура в началото на 20. век. Н. Цочева споменава Сара Бернар 4 пъти, а Алфонс Муха 10 пъти.

За влиянието на японската живопис в изкуството на Belle Époque се е оказало необходимо да спомена 4 пъти. Имам отделен раздел в книгата си, под надслов „Японската илюстрация“ (в част първа на моята книга, „Литература на сецесионно-декоративното“). Н. Цочева споменава японския контекст 2 пъти, макар и несвързано към основната теза на статията.

Авторката говори веднъж и за „кривата линия в декоративната образност“. В книгата си „Литературният сецесион: българската Belle Époque“ развивам тезата за функцията на линията в новото сецесионно изкуство (общо 17 пъти); изтъквам спецификата на „камшичестата линия“, която е феноменална и е свързана с „Циклами“-те на Херман Обрист, както и на вълнообразната линия. Самият Ч. Мутафов пише есе на тема „Линията в изобразителното изкуство“.

Също в сборника „Сецесион & Компаративистика“ (2019) е поместена статията на Антоанета Алипиева „Сецесионни препратки в българския постмодернизъм“ (159-173). В нея, като отглас от сецесионното писане в постмодерното, се разглеждат три романа на Емилия Дворянова. Тъй като Цочева простира заявената от нея тема до постмодернизма, ето че в статията ѝ се появяват и творбите на Дворянова. Алипиева също не е цитирана поне в библиографията.

Накратко, въпреки всички посочени по-горе съответствия от статията на доц. Надежда Цочева (ШУ „Епископ Константин Преславски“) „Градините на българския модернизъм и постмодернизъм. Декоративност и флоралност“, публикувана в брой XXV/2023 на е-списание „Дзяло“, с концепции, места, термини, имена от моите статии и книгата ми „Литературният сецесион: българската Belle Époque“ (2022), авторката Цочева никъде не е посочила нито моето име, нито книгата ми за сецесиона, нито статиите ми по темата за флоралния код на българския модернизъм, писани в годините 2019 – 2022 – очевидно доста време преди тя да се подсети да напише статията си „Градините...“ и да я публикува в е-списание „Дзяло“.

Преди време, по повод на една дипломна работа, забелязах статия на Цочева за Саломе, разгърната в ключ, подобен на този, в който съм интерпретирала библейския образ и сюжета Саломе още в книгата си „Евангелието в литературата на българския модернизъм“ (2005) и след това в посочената тук моя книга за сецесиона. Саломе е свързана с религиозната тематика в моите изследвания върху българската литература на 20. век. Всъщност именно в книгите си, за пръв път от 100 години насам, анализирах Саломе (на модернизма и Библията едновременно) и направих този образ достойни и на съвременната ни литературоведска мисъл; казвам „и“, защото бях научен консултант по повод на библейските сюжети на колеги и докторанти от Полша, Естония и Украйна, доколкото религиозните теми в българската литература все още не бяха осветлени от нашата наука.

В статията си за Саломе Цочева цитираше всякакви други автори, но не и моите изследвания. По онова време, когато констатирах този маниер на плагиатстване у Цочева, която е била сред моите студентки и към която винаги съм се отнасяла доброжелателно, си помислих, че може би той е плод на научна незрелост. Но сега съм убедена, че това е неин стил и начин да заявява „научно“ себе си. Авторката като че ли е обсебена от замаскираната си плагиатска роля: и това ѝ харесва, и другото, и третото... Начела се е премного и вече си го е представила като свое откритие... Всъщност аз познавам и коректни млади автори, които се опират на мои изследвания, но ги и цитират. Такива например са публикациите на Елена Азманова-Рударска (от Югозападния университет) за Иван Грозев. С Цочева обаче въпросът не стои така.

Съществува мнение, че плагиатството е психическо отклонение, подобно на клептоманията – дребна кражба, която е третирана единствено като морално укоримо деяние. Да, но Надежда Цочева е станала доцент (бих могла, но не искам да си причинявам неприятното усещане да чета дисертацията ѝ и другите ѝ „научни“ творения...). Възможно ли е нейният научен ръководител и колегите ѝ от катедрата (професорите българисти и литератори Сава Сивриев и Страшимир Цанов) да не са забелязали манията за плагиатство на Н. Цочева, когато са я насърчавали и подкрепяли в кариерното ѝ развитие? Как така в катедрата по Българска литература в Шуменския университет, която преди 1-2 десетилетия се гордееше с прекрасни постижения в областта на филологията, не само се е загнездила, но и просперира една нездрава паразитна практика – плагиатството – която няма нищо общо с науката и академизма?

Да се пише статия, в която да се изобличава плагиат (съгласна съм с други потърпевши колеги) никак не е удоволствие, а е израз на огорчение. При плагиатството говорим за липса на морал и базови ценности. Плагиатството трябва да бъде осветлявано, трябва да стане обществено достояние, тъй като тези хора растат в университетската си кариера на гърба на другия и се кичат с чужди достижения.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Алипиева 2019: *Алипиева Антоанета*. Сецесионни препратки в българския постмодернизъм (бележки). Сецесион & Компаративистика. Сборник в чест на проф. Цветана Георгиева. София: „Ан-Ди“, 159-172. ISBN: 978-619-7221-12-1 (Alipieva 2019: *Alipieva Antoaneta*. Setsesionni prepratki v balgarskia postmodernizam (belezhki). Setsesion & Komparativistika. Sbornik v chest na prof. Tsvetana Georgieva. Sofia: „An-Di“, 159-172. ISBN: 978-619-7221-12-1).
- Георгиева 2022: *Георгиева Цветана*. Литературният сецесион: българската Belle Époque. Георгиева Изд. Librum. София, -407. ISBN: 978-619-91934-5-7 (Georgieva

- 2022: *Georgieva Tsvetana*. Literaturniyat setsesion: balgarskata Belle Époque. Georgieva Izd. Librum. Sofia, -407. ISBN: 978-619-91934-5-7).
- Георгиева 2019: *Георгиева, Цветана*. Сецесионът/декоративизмът на Чавдар Мутафов. Два парадигматични текста: „Празникът“ и „Зимна утрин“. Е-списание в областта на хуманитаристиката X-XXI в. „Дзяло“, брой 13, ISSN 1314-9067; Сецесион & Компаративистика. Сборник в чест на проф. Цветана Георгиева. Издателство „Ан-Ди“. София, 2019. -336. с. 83-104. ISBN: 978-619-7221-12-1 (Georgieva 2019: *Georgieva, Tsvetana*. Setsesionat/dekorativizmat na Chavdar Mutafov. Dva paradigmaticni teksta: „Praznikat“ i „Zimna utrin“. E-spisanie v oblastta na humanitaristikata X-XXI v. „Dzyalo“, broj 13, ISSN 1314-9067; Setsesion & Komparativistika. Sbornik v chest na prof. Tsvetana Georgieva. Izdatelstvo „An-Di“. Sofia, 2019. -336. s. 83-104).
- Георгиева 2019: *Георгиева, Цветана*. Флорални мотиви в декоративната лирика на Емануил Попдимитров. Е-списание в областта на хуманитаристиката X-XXI в. VII, брой 13, ISSN 1314-9067; Сецесион & Компаративистика. Сборник в чест на проф. Цветана Георгиева. Редакционна колегия: О. Паламарчук, О. Палии и др. Рецензент: М. Костова-Панайотова. Издателство „Ан-Ди“. София, 2019. -336. с. 40-61. ISBN: 978-619-7221-12-1 (Georgieva 2019: *Georgieva, Tsvetana*. Floralni motivi v dekorativnata lirika na Emanuil Popdimitrov. E-spisanie v oblastta na humanitaristikata X-XXI v. VII, broj 13, ISSN 1314-9067; Setsesion & Komparativistika. Sbornik v chest na prof. Tsvetana Georgieva. Redaktsionna kolegiya: O. Palamarchuk, O. Palii i dr. Retsen-zent: M. Kostova-Panayotova. Izdatelstvo „An-Di“. Sofiya, 2019. -336. s. 40-61. ISBN: 978-619-7221-12-1).
- Цочева 2023: *Цочева, Надежда*. Градините на българския модернизъм и постмодернизъм. Декоративност и флоралност. Е-списание в областта на хуманитаристиката X-XXI век, XI, брой 25, ISSN 1314-9067 (Tsocheva 2023: *Tsocheva, Nadezhda*. Gradinite na balgarskiya modernizam i postmoderni zam. Dekorativnost i floralnost. E-spisanie v oblastta na humanitaristikata X-XXI vek, XI, broj 25, ISSN 1314-9067).